

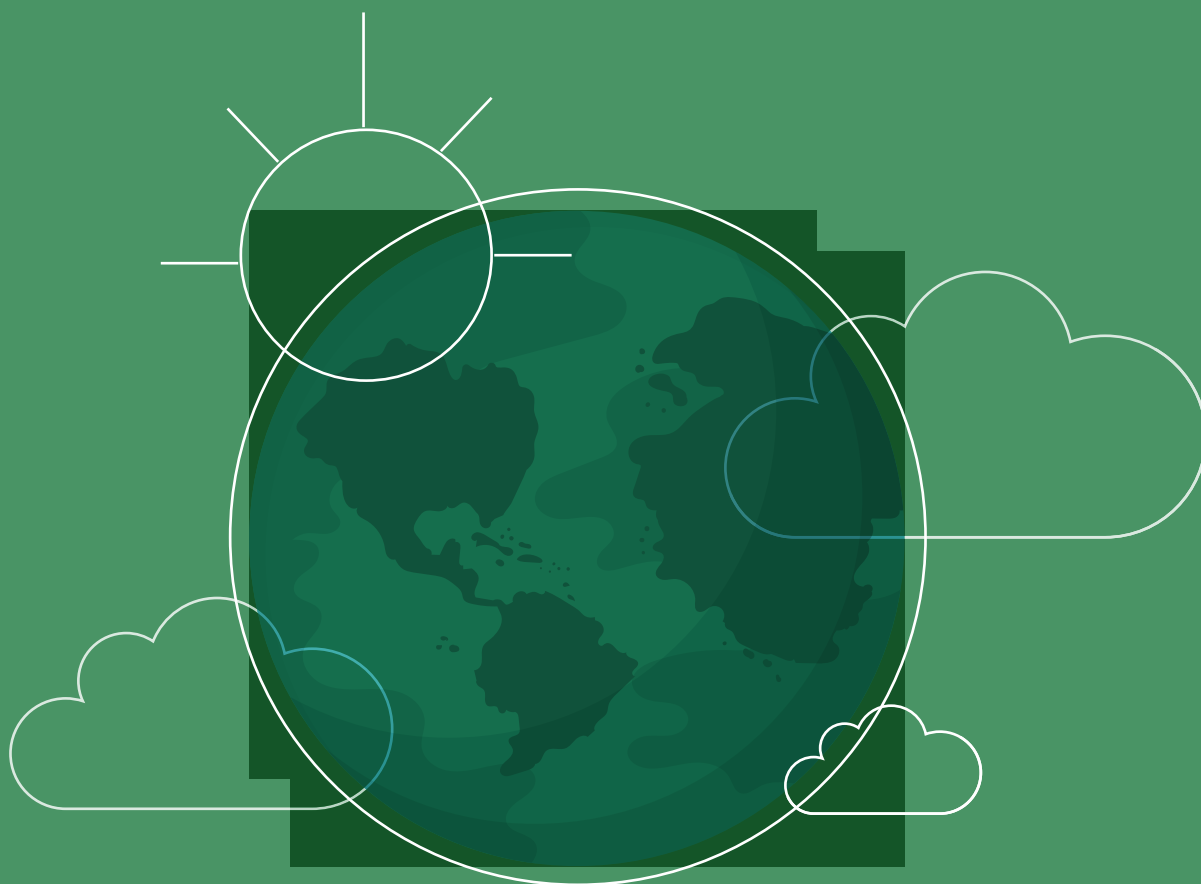
ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ & «ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Ομάδα για το Περιβάλλον & την Κλιματική Αλλαγή -
Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης ΕΝΑ

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ & «ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Ομάδα για το Περιβάλλον & την Κλιματική Αλλαγή -
Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης ΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το «Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία» αποτελεί τη νέα και 2η κατά σειρά Αναπτυξιακή Στρατηγική που εκπονείται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, με πρώτη την «Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη & Δίκαιη Ανάπτυξη 2030» (2019). Πρόκειται για ένα κείμενο το οποίο έχει γραφεί από «επιτροπή ειδικών» αποτελούμενη κατά βάση από οικονομολόγους. Η Έκθεση, συνεπώς, αποτελεί ένα κείμενο εστιασμένο στη μεγέθυνση της ελληνικής οικονομίας.

Συγκεκριμένα:

Το εν λόγω κείμενο, στα κεφάλαια 1 και 2, καταγράφει με συνοπτικό τρόπο το πλαίσιο ανάπτυξης της χώρας. Στο κεφάλαιο 3 προτάσσει του στόχους της νέας στρατηγικής ανάπτυξης παραθέτοντας τα «εμπόδια» καθώς και τους προτεινόμενους από την Επιτροπή «επιταχυντές ανάπτυξης».

Το περιβαλλοντικό πλαίσιο εντός του οποίου θα κληθεί να υλοποιηθεί η νέα Αναπτυξιακή Στρατηγική, παρουσιάζεται συνοπτικά στο κεφάλαιο 2.

Ειδικότερα αναφέρεται ότι: «Τρεις παγκόσμιες τάσεις θα έχουν ιδιαίτερη επιρροή στην ελληνική οικονομία τις επόμενες δεκαετίες μέχρι το τέλος του εικοστού πρώτου αιώνα. Αυτές αφορούν την κλιματική αλλαγή, την ψηφιακή τεχνολογία και την αυτοματοποίηση, και τη δομή του παγκόσμιου εμπορίου.»

Στη συνέχεια, επισημαίνεται ότι: «*Η πανδημία COVID-19 έχει επηρεάσει κάθε έναν από αυτούς τους παράγοντες....*», δηλαδή και την κλιματική αλλαγή. Σε ό, τι αφορά ειδικότερα την κλιματική αλλαγή, γίνεται αναφορά, μεταξύ άλλων, στην «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» αλλά και στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών με στοιχεία για τη διαχείριση αποβλήτων στην Ελλάδα, τις προσπάθειες για κυκλική μετάβαση και την ενεργειακή κατάσταση της χώρας.

Στο ίδιο κεφάλαιο γίνεται μνεία και στην πράσινη ανάπτυξη, στην οποία διακηρύσσει πως «στοχεύει» η νέα Στρατηγική προτάσσοντας τρεις βασικούς άξονες:

- Ενίσχυση χαρακτηριστικών κυκλικής οικονομίας
- Δράσεις για το κλίμα: Περιορισμός της κλιματικής αλλαγής, ενεργειακός μετασχηματισμός και προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος
- Αξιοποίηση της βιοποικιλότητας και βιώσιμη προστασία του περιβάλλοντος

Επιπλέον, αναφέρεται ότι: «τα κλιματικά και μετεωρολογικά χαρακτηριστικά της (σ.σ. της αιολικής ενέργειας) ευνοούν την επιτάχυνση προς ένα νέο ενεργειακό μοντέλο με μεγάλη συνεισφορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας...».

Στα κεφάλαια 4 και 5 γίνεται αναφορά στις «αγκυλώσεις» αλλά και τις «ευκαιρίες ανάπτυξης» στην Ελλάδα. Αναφορές σχετικά με το περιβάλλον γίνονται στο κεφάλαιο 6, το οποίο περιγράφει κλαδικές και τομεακές προτεραιότητες.

ΠΑΡΑΒΛΕΨΕΙΣ & ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Από το σύνολο του κειμένου, προκύπτει ότι, ενώ, υπάρχουν αναφορές στο θέμα της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής στη νέα αναπτυξιακή στρατηγική, αυτές κρίνονται ανεπαρκείς και άστοχες με βάση τις σύγχρονες περιβαλλοντικές προκλήσεις και προσεγγίσεις για το ζήτημα. Αυτό αποτυπώνεται και στο επίπεδο της ορολογίας που χρησιμοποιείται, η οποία είναι συχνά άστοχη. Παραδειγματικά αναφέρονται οι ακόλουθες διατυπώσεις από την Έκθεση:

«Τρεις παγκόσμιες τάσεις θα...αφορούν την κλιματική αλλαγή...»

Η κλιματική αλλαγή δεν συνιστά μία παγκόσμια «τάση» αλλά μια παγκόσμια απειλή, η οποία επηρεάζει και θα επηρεάσει όλους τους τομείς της παγκόσμιας οικονομίας και ειδικότερα την περιοχή της Μεσογείου που αποτελεί περιοχή υψηλής ευαλωτότητας και τρωτότητας (όχι μόνο περιβαλλοντικής αλλά και κοινωνικοοικονομικής). Ο χαρακτηρισμός της κλιματικής αλλαγής ως «τάση» καταδεικνύει ότι το μέγεθος και η κρισιμότητα του προβλήματος όσο και το βάθος των αλλαγών που επιτάσσει η κλιματική κρίση δεν φαίνεται να έχουν συνειδητοποιηθεί από τους ειδικούς της Επιτροπής¹.

¹ Η επίδραση της κλιματικής αλλαγής και ο τρόπος προστασίας τομέων όπως ο πολιτισμός, δυστυχώς παραλείπεται στο σύνολο του εν λόγω κειμένου.

«Η πανδημία COVID19 έχει επηρεάσει κάθε έναν από αυτούς τους παράγοντες.....»

Δεν υπάρχει παγκόσμια έρευνα η οποία να έχει καταδείξει με απτά στοιχεία ότι έχει επηρεαστεί η κλιματική αλλαγή από τις συνέπειες της πανδημίας, καθώς, η κλιματική αλλαγή είναι ένα μεσομακροπρόθεσμο και όχι βραχυπρόθεσμο φαινόμενο. Ίσως η Επιτροπή να αναφέρεται με «άτεχνο» ωστόσο τρόπο στην πρόσκαιρη μείωση των θερμοκηπικών αερίων, η οποία ωστόσο απέχει πολύ από το να συμβάλλει στον αναγκαίο μετριασμό της κλιματικής αλλαγής σε παγκόσμιο επίπεδο.

«Δράσεις για το κλίμα: Περιορισμός της κλιματικής αλλαγής.....»

Η κλιματική αλλαγή δεν μπορεί να περιοριστεί τουλάχιστον σε εθνικό επίπεδο, καθώς, η χώρα μας συνεισφέρει σε ελάχιστο ποσοστό στην παραγωγή αερίων του θερμοκηπίου σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως άλλωστε αναφέρεται στο ίδιο το κείμενο: «Εξαιτίας μεγέθους, η Ελλάδα δεν επηρεάζει ουσιωδώς τις παγκόσμιες εκπομπές αερίων.....». Οι εκπομπές σε εθνικό επίπεδο πρέπει και μπορούν σαφώς να μετριαστούν. Ωστόσο η κρισιμότερη πρόκληση που αντιμετωπίζει η χώρα μας έγκειται στην έγκαιρη και καθολική προσαρμογή της στις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής με παράλληλη αξιοποίηση και των δυνητικά και υπό όρους θετικών της συνεπειών.

«Αξιοποίηση της βιοποικιλότητας και βιώσιμη προστασία του περιβάλλοντος...»

Δυστυχώς σε αυτό το σημείο διαφαίνεται η πρόθεση «ειδικών» άλλων γνωστικών αντικειμένων -που δεν έχουν βαθιά γνώση των περιβαλλοντικών προκλήσεων, που προσβλέπουν αποκλειστικά στην «αξιοποίηση» της βιοποικιλότητας. Το εν λόγω κείμενο δεν πραγματεύεται την προστασία του περιβάλλοντος, ούτε την πράσινη ανάπτυξη με ολιστικό τρόπο αλλά την προστασία «υπό όρους» προκειμένου να εξασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα με κάθε κόστος, ακόμα και αν αυτό έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή του περιβάλλοντος.

Η κοντόφθαλμη αυτή προσέγγιση παραβλέπει ότι η καταστροφή της βιοποικιλότητας, ειδικά σε μια συνθήκη επιδείνωσης των κλιματικών δεδομένων, συνεπάγεται μακροπρόθεσμα και κατάρρευση της οικονομίας και των συνθηκών διαβίωσης όπως τις γνωρίζαμε μέχρι σήμερα, γεγονός που αποτυπώνει τα αδιέξοδα προσεγγίσεων που εστιάζουν στη μονοσήμαντη πράσινη μεγέθυνση (green growth).

Φτάνοντας στην ουσία του κειμένου, τονίζεται ότι στο σύνολο του κεφαλαίου 6 το οποίο αποτελεί και το ουσιαστικό κομμάτι σε ό,τι αφορά το περιβάλλον, δεν υπάρχει ουδεμία προφανής, άμεση και τεχνικά άρτια διασύνδεση των προτεινόμενων πολιτικών με την επίτευξη του συνόλου των στόχων που τίθενται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, στην Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία και το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025 (σ.σ. το οποίο είναι απορίας άξιο γιατί διαφέρει και γιατί εκπονείται πριν από την Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική της χώρας). Οι στόχοι που τίθενται είναι συνεπώς στο σύνολό τους γενικοί και όχι ειδικοί.

Παρότι στο εν λόγω κείμενο γίνεται αναφορά σε τρία σημαντικά περιβαλλοντικά ζητήματα: α) κλιματική αλλαγή (μετριασμός και προσαρμογή), β) κυκλική οικονομία και γ) βιοποικιλότητα (και βιοοικονομία), και παρόλο που υπάρχει αναφορά στην περιβαλλοντική προστασία σε άλλα σημεία του κειμένου, όπως στην παράγραφο 6.2 («τουρισμός»), η συνολικότερη στόχευση και το βάθος των προτάσεων είναι ανεπαρκή. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν υφίσταται ουδεμία νέα πρόταση πέραν των ήδη υπάρχουσών/όντων στρατηγικών/σχεδίων δράσης τα οποία υλοποιούνται με σημαντικές καθυστερήσεις, όπως αναφέρεται και στην Έκθεση.

Σε σχέση με τη βιοοικονομία γίνεται μνεία στην παράγραφο 6.4.3 («αξιοποίηση βιοποικιλότητας»), χωρίς ωστόσο να γίνεται κάποια συγκεκριμένη πρόταση. Επιπλέον, ως γνωστόν, η βιοοικονομία αφορά στο σύνολο της παραγόμενης βιομάζας στη χώρα και όχι αποκλειστικά στη δασώδη βιομάζα, ενώ, η μη ορθή προώθησή της έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την προστασία της βιοποικιλότητας στην οποία γίνεται αναφορά (με προτεινόμενες πολιτικές προστασίας και αξιοποίησης της βιοποικιλότητας που είναι ωστόσο σφόδρα αντιφατικές). Τέλος, δεν υπάρχει αναφορά στο γεγονός ότι η χώρα δεν διαθέτει Στρατηγική ανάπτυξης της βιοοικονομίας, ενώ, δεν προτείνεται και η εκπόνηση της.

Επιπλέον, δεν προβλέπεται η κατάρτιση ενός «Contingency Planning»(σχεδιασμός έκτακτης ανάγκης) επί των αβέβαιων και δυνητικά επιδεινούμενων συνθηκών εν μέσω των οποίων θα κληθούν να υλοποιηθούν οι κατά τα άλλα μη ισορροπημένες πολιτικές, με αποτέλεσμα να είναι εξαιρετικά αμφίβολη η βιωσιμότητα και ρεαλιστικότητα του σχεδίου. Τέτοιου είδους συνθήκες και προκλήσεις -πέραν των συνεπειών της πανδημίας- θα μπορούσαν να είναι συγκεκριμένα κάποιες εκ των «αρνητικών» επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, όπως λ.χ. πολλαπλές εξάρσεις ιών, καταστροφικά μετεωρολογικά φαινόμενα (συμπεριλαμβανομένου της ξηρασίας, των πλημμυρών, των χαλαζοπτώσεων, κοκ) και οι συνέπειες αυτών όπως π.χ. η έλλειψη νερού.

Άλλου τύπου πρόκληση θα μπορούσε να είναι μια νέα παγκόσμια οικονομική κρίση. Στο πλαίσιο αυτό η πρόταση της Επιτροπής για αύξηση των εξαγωγών στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων που διαπερνά όλη την Έκθεση, όπως επίσης και η πρόταση για περαιτέρω στήριξη του τουρισμού (χωρίς ουσιαστική προσαρμογή στις υπό διαμόρφωση νέες συνθήκες), χαρακτηρίζονται από μεγάλες αδυναμίες υπό το πρίσμα των πολλαπλών προκλήσεων και απειλών που θα εξακολουθήσουν να υφίστανται για την παγκόσμια κοινότητα όσο και για τη χώρα μας τα επόμενα έτη.

Τέλος, η μη σαφής από οικονομική -και κυρίως από περιβαλλοντική άποψη- κοστολόγηση των προτεινόμενων πολιτικών αποτελεί μια επιπλέον αρνητική παράμετρο. Ελλείπει συγκεκριμένων δράσεων, το κείμενο δεν διαθέτει και σαφείς στόχους και δείκτες παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης (Key Performance Indicators), γεγονός που δεν επιτρέπει την αξιολόγηση της υλοποίησης των προτεινόμενων πολιτικών και τη διασφάλιση στοιχειώδους δημόσιας λογοδοσίας.

Καταλήγοντας, η εν λόγω Έκθεση κρίνεται ως μη ολιστική στη φιλοσοφία της, μη ισορροπημένη στην προσέγγισή της, μεθοδολογικά άκαμπτη και σε απόκλιση με τις πραγματικές παγκόσμιες και εθνικές συνθήκες πολλαπλών προκλήσεων, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει σημαντικές αντιφάσεις και αδυναμίες. Το κείμενο χρήζει ιδιαίτερης βελτίωσης εάν φιλοδοξεί να αποτελέσει μια σύγχρονη, ρεαλιστική, κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά ισορροπημένη και κλιματικά ουδέτερη στρατηγική για τη χώρα σε ευθυγράμμιση με τις υπάρχουσες διεθνείς και εθνικές Στρατηγικές και κατευθύνσεις.

ΕΝΑ
Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ Ινστιτούτο
Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 106 71 Αθήνα,
+30 210 364 7912

info@enainstitute.org
www.enainstitute.org

